

Текст: Л.Г. Мельнікава

Фота: І.В. Глунэн

Макет: К.У. Піханава

Кам'ютарны набор: Н.С. Кулішова

Адказны за выпуск: М.Л. Шамшина

Надрукавана ўстановай «Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці»

Адрес: 246022, г. Гомель, вул. Кірава, 49

Тел. 77-50-95

Установа «Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці»

2014

Ой ты, чырачка-пташачка, прынясі нам вясну!

Старажытны абрац “Чырачка” вёскі Тонеж Лельчицкага раёна Гомельскай вобласці

Традыцыйнае свята “Чырачка” прысвечана прылёту і сустрэчы птушак. Ад таго і носіць абрац такую назуву. Жыхары вёскі Тонеж – дзеці, моладзь, а таксама людзі старэйшага ўзросту, сярод якіх і ўдзельнікі народнага фольклорнага калектыву “Таняжанка” Тонежскага сельскага дома культуры Лельчицкага раёна: Тамара Прыбалавец, Галіна Прыбалавец, Матруна Дрынеўская, Галіна Акуліч, Надзея Акуліч, Валянціна Чарнушэвіч, Марыя Грудніцкая, Надзея Дрынеўская і іншыя ўдзельнічаюць у абрацавых дзеяннях, каб праводзіць зіму і выклікаць хутчэйшы надыход вясны.

Заўсёды “Чырачка” праходзіць у апошні дзень перад Велікодным постам і пачынаецца зранку, калі вясковыя жанчыны замешваюць цеста, якое аддаюць маладзіцам у іншы пакой. Яны вымешваюць і раскатваюць яго. Пасля

гэтага выразаюць з цеста пернікі ў выглядзе птушак-чырачак (чырак) і выкладваюць спачатку на бляху пекціся, а потым ужо ў кошык. Звычайна гэта адбываецца ў хаце Надзеі Дрынеўскай. Тым часам вясковая дзетвара ў адной з хат упрыгожвае елку стужкамі і кветкамі. Перад тым, як выйсці з варот, прысутныя на двары ўмываюцца талай вадой, каб не хварэць, а да гэтага поядь кароў талай вадой: “шоб кароўка не балела, сама помоюсь тою вадою, бо ў той жа дзень, та вода хороша, ад яе людзі не балеюць, і пойдом. Прыдуць ко мне бабоў багата, і молодые – усе разам пойдом”.

Вясковы гурт з песнямі накіроўваецца па вясковай вуліцы з пудзілам зімы, елкай, печывам у выглядзе птушак да ўзгорку. Па шляху шэсця да яго далучаюцца іншыя людзі. Пасля гэтага святочнае шэсце падымаецца на гару, дзе маладыя ўдзельнікі абрацу тройчы просьць бласлаўлення ў старэйшых жанчын гукаць вясну: “Благаславіце, людзі добрыя – вясну-красну гукаці!” Потым моладзь заклікае: “Вясну-красну на вулачку, а зімачку ў каморачку!” Да вясны-красны звяртаюцца па цяплю, кветкі, багаты ўраджай, прыплод жывёлы, сямейнае

шчасце. Удзельнікі гукання вясны становяцца ў карагод, у тры колы: у адным – дзеци, у другім – моладзь перадшлюбнага ўзросту, а ў трэцім – жанчыны сталага ўзросту. Усе водзяць карагод і спяваюць песню-вяснянку “Ой, гу, вясна, ой, гу, красна!” Пасля гэтага адбываеца дыялог паміж моладдзю і старэйшымі ўдзельнікамі свята. Зноў пачынаюць вадзіць карагод, гуляюць у “Грушку”. Моладзь становіцца ў кола, у сярэдзіне – дзяўчына-“Грушка”. Вакол яе і водзяць карагод, спяваюць. Далей удзельнікі абраду бяруцца за рукі і зноў становяцца ў карагод. Выбіраюць “Перапёлачку” і каля яе, у сярэдзіне кола, ставяць пудзіла зімы, вядуць карагод, спяваюць. Хлопчыкі бяруць пудзіла зімы і нясуць на вогнішча. Жанчына сталага ўзросту запрашае аднавяскоўцаў пагуляць у вясёлую рухавую гульню “Вароты”. Далей пачынаеца развітанне з елкай. Адзін хлопчык бярэ елку і бяжыць да самага высокага дрэва на гары – да дуба, на які ён улазіць як мага вышэй, бліжэй да сонца. Там, на самым высокім месцы, уладкоўвае елку. Гэтым ён дае ўсім прысутным знак, што вясна прыйшла!

Усё завяршаеца агульны трапезай. Тонежскія жанчыны расцілаюць на зямлі

абрусы, ставяць на іх традыцыйныя стравы і запрашаюць удзельнікаў абраду пачаставацца. Трапеза заканчваецца да абеду, і людзі пачынаюць разыходзіцца, каб зноў гукаць вясну ў наступным годзе і як заўсёды звяртаецца да яе па цяплю, кветкі, багаты ўраджай, прыплод жывёлы, а таксама сямейнае шчасце. І кожнае пакаленне – у касмічным танцы, у карагодзе – штогод, на працягу многіх стагоддзяў далучаеца да сакральных дзеянняў, ажыццяўляе сваю мару аб дабрабыце і спадзяеца на шчаслівую долю.